

European Economic and Social Committee

A bridge between Europe and organised civil society

May 2024 | LT

[Tinklaidis „Vietos požiūris“ 4-ojo sezono 25-asis epizodas „Per jauni, per seni, negalintys balsuoti... Kaip pareikšti savo nuomonę Europos Parlamento rinkimuose“](#)

Kviečiame klausytis Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) tinklalaidės „Vietos požiūris“. Kadangi 2024 m. Europos Parlamento rinkimai jau visai netrukus, sužinokite, kokiomis viltimis ir rūpesčiais gyvena dažnai politikos formuotojų pamiršamos trys grupės: neįgalieji, vyresnio amžiaus piliečiai ir jaunuoliai.

Mūsų svečiai – organizacijos „Inclusion Europe“ pirmininkas **Milan Šveřepa**, kuris aptars 2024 m. Europos Parlamento rinkimų prieinamumą piliečiams. Jaunimo aktyvistė ir nuomonės formuotoja **Nina Skočak** mums papasakos, kokios temos svarbios jauniems žmonėms. Iš vyresnio amžiaus piliečių platformos „AGE“ pirmininko dr. **Heidruno Mollenkopfo**, sužinosime, ar vyresnio amžiaus žmonės jaučiasi įtraukti į rinkimų diskusijas, ar politikai juos pamiršo ir „nurašė“. Už komunikaciją atsakingas EESRK pirmininko pavaduotojas **Laurențiu Plosceanu** kalbės apie tai, ką EESRK daro, kad ir toliau garsintų pilietinės visuomenės nuomonę, užtikrindamas, kad pažeidžiamesni asmenys neatsidurtų nuošalyje ar nebūtų atskirti.

Klausykite mūsų tinklalaidės, balsuokite ir pareikškite savo nuomonę! Kurkite Europą, kurios norite!

Available Languages:

REDAKCIJOS SKILTIS

Redakcijos skiltis

Europai plėtra yra logiškas žingsnis į priekį

Šį mėnesį minime 20-ąsias Europos Sąjungos didžiosios plėtros metines. 2004 m. gegužės mėn. Čekijos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Maltos, Slovakijos, Slovėnijos ir Vengrijos gyventojai tapo ES piliečiais. Tai nebuvo lengva, nes stojimas į ES yra sunkus ir daug laiko reikalaujantis procesas. Tačiau praėjus dvidešimčiai metų galime pasakyti, kad 2004 m. plėtra buvo sėkminga.

ES ne tik tapo viena didžiausių bendrųjų rinkų pasaulyje, plėtra leido sukurti 26 mln. naujų darbo vietų. Tačiau sėkmė negali būti vertinama tik pagal ekonominę naudą. Plėtra galiausiai atvėrė sienas, milijonams žmonių tapo galima laisvai keliauti, dirbti ir gyventi bet kurioje ES vietoje. Tai, kas anksčiau buvo kai kurių privilegija, tapo kiekvieno teise. Iki šiol mainų programoje „Erasmus+“ dalyvavo daugiau kaip 2,7 mln. studentų iš 10 naujų šalių. Išsiplėtusi ES visiems suteikė lygias galimybes klestėti.

Sėkmė nereiškia, kad nebuvo ko pasimokyti. Tai buvo pirmoji tokio pobūdžio ir masto plėtra ir, be abejo, yra daug sričių, kuriose ES galėtų ir turėtų nuveikti daugiau. Pirma, ES turi kuo greičiau pradėti integruoti naujas šalis kandidates į savo veiklą. Laipsniška integracija nėra faktinis įstojimas. Europos Sąjunga ir šalis kandidatė gali sukurti tvirtą pagrindą mokydamosi viena iš kitos, keisdamosi patirtimi ir dalydamosi nuomonėmis. Tai būdas užmegzti žmogiškuosius ryšius ir puoselėti tikrą europietišką dvasią.

Antra, pagrindiniai ES demokratijos, teisinės valstybės, pagrindinių teisių ir laisvių principai yra nediskutuotini ir jų negalima nepaisyti. Nors stojimo į ES vadove nustatyti aiškūs „pagrindiniai“ kriterijai, yra tam tikrų aspektų, kurie nenurodyti jokiose gairėse. EESRK, kaip pilietinės visuomenės atstovas, mano, kad gyvybinga pilietinė visuomenė ir tvirtas socialinis dialogas yra pagrindiniai gerai veikiančios demokratijos elementai. Laipsniškas šalių kandidačių pilietinės visuomenės integravimas į ES suteiks jai galimybę tapti tokia stipria, kokia turėtų būti stojimo metu. Todėl EESRK ėmėsi iniciatyvos integruoti ES šalis kandidates. „Nariai iš šalių kandidačių“ šiuo metu bendradarbiauja su EESRK nariais ir rengia nuomones temomis, kurios yra ypač svarbios būsimiems plėtros etapams.

Todėl EESRK nariai gegužės mėn. plenarinėje sesijoje aptars 20-ąsias ES plėtros metines – apžvelgs praeitį ir sieks bendros atsparesnės, demokratiškesnės ir vieningesnės ES ateities.

Oliver Röpke

EESRK pirmininkas

?SID?M?TINOS DATOS

2024 m. birželio 6 d.

Socialinės apsaugos disbalansas apskritai ir konkrečiai - „naujų darbo formų“ ir „netipinių darbuotojų“ atžvilgiu

2024 m. birželio 19 d.

2024 m. metinis pirmininkų ir generalinių sekretorių posėdis

2024 m. birželio 26 d.

Konferencija „Iperkama energija. Kaip pilietinės visuomenės požiūrį paversti veiksmais“

2024 m. liepos 10-11 d.

EESRK plenarinė sesija

„KLAUSIMAS ...“

Su EESRK nuomonės dėl ES ir Jungtinės Karalystės jaunimo veiklos pranešėju Cillianu Lohanu aptarėme galimą jaunimo judumo programos, kurią pasiūlė Europos Komisija ir remia EESRK, naudą. Ši programa sudarytų palankesnes sąlygas jauniems Jungtinės Karalystės ir ES piliečiams gyventi, studijuoti ir dirbti atitinkamai ES arba Jungtinėje Karalystėje. Kadangi Jungtinė Karalystė atmetė siūlomą ES masto susitarimą dėl laisvo jaunimo judėjimo, kokiais kitais būdais galima atkurti dėl „Brexit'o“ nutrūkusius ryšius?

TIKROJI JUDUMO VERT? YRA BENDRA PATIRTIS, TOD?L TOLIAU SIEKSIME ŠIO TIKSLO

Cillian Lohan

Žmonių judėjimas visoje ES suteikė įvairios naudos visiems susijusiems subjektams. Ypač svarbus buvo jaunimo judėjimas, nes jis suteikė jaunuoliams galimybę susipažinti su skirtingomis Europos kultūromis ir gyvenimo būdu kitose Europos šalyse. Tai jiems padėjo suprasti, kad turime daug bendro. Apsilankymas kitoje šalyje darbo ar studijų tikslais padeda mums visiems suprasti mūsų bendrą žmogiškumą. Nepriklausomai nuo to, kokia kalba kalbame, kokios mitybos laikomės ar kokiam klimatai gyvename, mus vienija daug dalykų: santykiai su šeima ir draugais, lūkesčiai ir sunkumai, iššūkiai ir galimybės.

Būtent šie įvairių šalių patirčių mainai padeda kurti brandžią visuomenę, kuri yra draugiška ir tolerantiška kitiems žmonėms. Kaimyninių Europos šalių piliečius jau laikome draugais, o ne svetimšaliais.

Nereikėtų nuvertinti šio vaidmens palaikant taiką ir stabilumą mūsų žemyne. Jaunimo judėjimas yra esminis nuolatinio bendradarbiavimo ir partnerystės pagrindas.

Būtent šiomis aplinkybėmis pasiūliau parengti nuomonę savo iniciatyva dėl jaunimo judumo ir santykių ES po „Brexit’o“. Kartu su kolegomis, darbuotojais ir nariais plačiai konsultavomės su susijusiomis grupėmis. Konsultacijose dalyvavo ES ir Jungtinės Karalystės atstovai – jie susitiko internetu, asmeniškai, dalijosi apklausomis ir susirašinėjo elektroniniais laiškais. Mūsų darbas sulaukė tvirtos paramos EESRK plenarinėje sesijoje, kur šiai nuomonei pritarta didžiaja balsų dauguma.

Europos institucijos pateikė plataus masto pasiūlymą dėl patobulintų jaunimo judumo programų Jungtinėje Karalystėje. Pirmoji Jungtinės Karalystės reakcija į šį pasiūlymą buvo neigiama, tačiau toliau dėsime pastangas, kad įrodytume jo naudą visoms susijusioms šalims.

Pabrėžiame, kad tokiomis programomis kaip „Erasmus+“ arba fondu „Kūrybiška Europa“ naudojasi ne tik universitetų ar nuolatinės formos studijų studentai. Tokios ES iniciatyvos suteikia jaunimui iš visų visuomenės sluoksnių galimybę dalyvauti mainų programose ir įgyti patirties, kurią kitu atveju būtų sunku gauti.

Susijusias finansines išlaidas ir grąžą galima apskaičiuoti grynai ekonomiškai, tačiau tai tik vienas iš vertės aspektų. Tikroji judumo ir mainų vertė yra bendra patirtis ir supratimas. Gyvybingam, daugiakultūriam žemynui reikia sąveikos ir žmonių judėjimo. Mes, EESRK, toliau sieksime šio tikslo. Nuo kalbų pereidami prie konkrečių veiksmų ir siekdami rodyti pavyzdį, toliau bendradarbiaujame su Jungtinės Karalystės pilietine visuomene.

Esame sudarę susitarimo memorandumą su Jungtinės Karalystės pilietinės visuomenės aljansu ir specialų susitarimo memorandumą su organizacija „SAFE in Scotland“ (bendradarbiaujant su buvusia EESRK nare Irene Oldfather). Tęsime šį darbą ir jį stiprinsime. Jaunimas ėmėsi vadovaujamo vaidmens neramiais laikais, taip pat ir klimato politikos srityje. Bendradarbiaukime instituciniu lygmeniu, kad suteiktume jam visas reikiamas priemones aktyvesnei veiklai vykdyti ir pasinaudoti jaunimo galia kuriant šviesesnę ateitį mums

TIESIAI PRIE REIKALO!

Nors Europa yra pagrindinė pasaulio medicininių radioaktyviųjų izotopų tiekėja, ji labai priklauso nuo pagrindinių žaliavų tiekimo iš trečiųjų šalių ir jose vykdomų konkrečių perdirbimo operacijų. **Tai gali sutrikdyti tiekimo grandines ir kelti grėsmę daugelio europiečių prieigai prie gyvybiškai svarbios diagnostikos ir gydymo. EESRK nuomonės dėl medicininių radioaktyviųjų izotopų tiekimo pranešėja Alena Mastantuono pabrėžia, kad norint pakeisti šią padėtį ir pacientams patenkinti didėjančią paklausą, reikia viešųjų ir privačių investicijų į mokslinius tyrimus, plėtrą ir naują gamybos infrastruktūrą, taip pat patikimo reglamentavimo ir drąsių politinių sprendimų.**

KOVA SU VĖŽIU ?VEIKIANT ES STRATEGIN ? PRIKLAUSOMYB?

Parengė Alena Mastantuono

Kasmet daugiau nei 10 milijonų pacientų Europoje naudojami branduolinės medicinos paslaugomis, kai diagnozuojamos ir gydomos tokios ligos, kaip vėžys, taip pat širdies ir kraujagyslių bei neurovaskulinės ligos.

Radiologinės ir branduolinės technologijos, kuriose naudojami radioaktyvieji izotopai, yra itin svarbios kovojant su vėžiu visuose sveikatos priežiūros etapuose: ankstyvo nustatymo, diagnostikos, gydymo ir palaikomosios slaugos.

Pacientų, kuriems taikoma branduolinė medicina, skaičius didėja, daugiausia dėl mokslo laimėjimų. Europos tyrėjai ir įmonės sukūrė naujausią novatorišką radioligandų vėžio terapiją kaip antai vaistus, kurie veikia endokrininės sistemos ir prostatos vėžinius darinius bei išplitusias metastazes. Pavyzdžiui, liutecis-177 yra labai daug žadantis radioaktyvusis izotopas prostatos vėžiui gydyti, dėl kurio Europoje kasmet miršta 90000 žmonių. Palyginti su tradiciniais gydymo būdais, šiuolaikinė radionuklidų terapija leidžia gerai nusitaikyti į vėžio ląsteles ir dažnai yra ne tokia kenksminga. Dešimtims tūkstančių vėžio sergančių pacientų reikalinga tikslinė radionuklidinė terapija, kuri dažnai yra vienintelis galimas gydymo būdas.

Tačiau branduolinės medicinos, kol ji pasiekia pacientą, tiekimo grandinė yra labai sudėtinga. Ji apima žaliavų tiekimą ir jų saugojimą, švitinimą, perdirbimą, logistiką ir taikymą. Pagaminus radioaktyviuosius

izotopus, jie turi būti apdorojami, išsiunčiami ir naudojami per palyginti trumpą laiką, kai kurie – tą pačią dieną, kiti – per kelias dienas, priklausomai nuo jų pusėjimo trukmės. Jie yra irūs ir genda labai greitai.

Stebina tai, kad šios ypatybės neatsispindi tarpvalstybinėse transporto ir muitinės procedūrose. Pavyzdžiui, kai kalbama apie tarpvalstybinį vežimą, yra keletas kliūčių, todėl gali susidaryti situacijos, kai pirmenybė gali būti teikiama krevetėms, o ne radioaktyviems izotopams, vežamiems gelbstint paciento gyvybę.

Todėl savo nuomonėje dėl medicininių radioaktyviųjų izotopų tiekimo EESRK ragina valstybes narses glaudžiau bendradarbiauti, kad būtų pašalintos reguliavimo kliūtys. Nuomonėje apžvelgiamas kiekvienas radioaktyviųjų izotopų tiekimo grandinės etapas Europoje ir nurodomos tarpvalstybinio pristatymo kliūtys, taip pat priklausomybė nuo trečiųjų šalių. Joje taip pat pateikiami sprendimai dėl trūkstamos infrastruktūros Europoje ir poreikio koordinuoti mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą.

Mūsų nuomonėje pateiktose rekomendacijose EESRK pritaria balandžio mėn. ES valstybių vadovų aukščiausio lygio susitikime padarytoms išvadoms, kuriose pabrėžiama, kad reikia mažinti Europos strateginę priklausomybę pažeidžiamuose sektoriuose, pavyzdžiui, sveikatos ir ypatingos svarbos technologijų. Jose taip pat pabrėžiama, kaip nurodyta Enrico Letta ataskaitoje, kad daugiausia dėmesio reikia skirti tarpvalstybiniam paslaugų teikimui, taip pat tarpvalstybiniam prekių, įskaitant tokias būtinausias prekes kaip vaistai, judėjimui.

Europa turi sukurti gamybos paskatas, siekiant užtikrinti didesnę strateginę radioaktyviųjų izotopų tiekimo savarankiškumą. Nepaisant to, kad Europa yra pasaulio lyderė medicininių radioaktyviųjų izotopų tiekimo srityje, ji yra labai priklausoma nuo JAV ir Rusijos dėl didelės koncentracijos mažai įsodrinto urano (HALEU) tiekimo ir kai kurių įsodrintų izotopų, skirtų radioaktyviųjų izotopų gamybos reikmėms, tiekimo.

ES tebėra labai priklausoma nuo tikslinės medžiagos, iš kurios gaunami stabilieji izotopai, kurie leidžia gaminti tam tikrus šiuolaikinius arba rinkai dar nepateiktus molekulinis radioaktyviuosius izotopus, pavyzdžiui, iterbij-176, naudojamą liuteciui-177 gaminti, tiekimo.

Tai tikras iššūkis šio konkretaus radioaktyviojo izotopo, kurio pasaulinė paklausa artimiausiais metais turėtų patrigubėti, tiekimo grandinei.

Tiekimo grandinė taip pat priklauso nuo gamybos reaktoriuose ar greitintuvuose, apdoravimo ir pristatymo į ligoninę modelių. Siekiant užtikrinti vienodas galimybes naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis valstybės narės, visų pirma mokslinių tyrimų centrai ir ligoninės turėtų glaudžiau bendradarbiauti. Vis dėlto ne visose valstybėse narėse yra vienodos galimybės naudotis radioterapijos priemonėmis, ypač tomis, kurios yra kūrimo ir bandomajame etapuose. Būtina sudaryti galimybę pacientams greičiau pradėti vartoti dar tiriamus vaistus arba vaistus, kurie naudojami kaip vilties vaistiniai preparatai, taip pat reikia pagerinti jų prieinamumą mažose ligoninėse, kurioms gali trūkti kompetencijos ir infrastruktūros. Kai kuriems pacientams ši galimybė naudotis vaistais gali būti gyvybiškai svarbi.

Europos finansavimas branduolinės medicinos moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms, visų pirma pagal programą „Horizontas“ ir Euratomo programą, yra labai svarbus siekiant patenkinti pacientų poreikius. Pagal būsimą ES daugiametę finansinę programą (DFP) Europa turėtų vykdyti strateginius šios srities bendros svarbos projektus. Europos Komisijos strategija SAMIRA ir Europos radioaktyviųjų izotopų slėnio iniciatyva (ERVI), susijusi su Europos kovos su vėžiu planu, yra vertingi projektai. Europos Komisija turėtų nuveikti dar daugiau ir branduolinę mediciną labiau įtraukti į Europos

kovos su vėžiu planą ir programos „Europos horizontas“ kovos su vėžiu misiją.

Valstybės narės taip pat turėtų finansuoti visuomenės sveikatos politiką, daug dėmesio skirdamos medicininėms radiologinėms ir branduolinėms technologijoms. Tai bus gera paskata pramonei ir sudarys sąlygas Europoje plėtoti ir plėsti mokslinius tyrimus ir inovacijas, taip pat pramonės infrastruktūrą. Tai taip pat pritrauks daugiau žmonių į šį sektorių.

Galiausiai, jei priimsime drąsius politinius sprendimus, galėsime geriau užtikrinti radioaktyviųjų izotopų tiekimą Europoje ir patenkinti didėjančią paklausą pacientams.

NETIKĖTAS SVEĖIAS

Šiaurės Makedonijai 20 metų pralaukus „ES priimamajame“, visuomenės parama siekiui tapti ES nare šioje šalyje labai sumažėjo. Tačiau, nepaisant lėtos pažangos, nesėkmių ir vėlavimų, ekonominės gerovės ir regioninio stabilumo viltys ir toliau skatina šalį siekti tapti ES valstybe nare: Šiaurės

Makedonijai kandidatės statusas buvo suteiktas 2005 m. gruodžio mėn. ir nuo to laiko iki stojimo derybų pradžios praėjo 15 metų – ilgiausias laikotarpis per visą ES istoriją. ES taip pat turi parodyti, kad yra pasirengusi paspartinti stojimo procesą ir atlyginti už padarytą pažangą, – rašo mūsų netikėta viešnia, Balkanų pilietinės visuomenės plėtros tinklo vykdomoji direktorė Biljana Spasovska. Ji taip pat yra viena iš šalims kandidatėms atstovaujančių EESRK narių, paskirta Šiaurės Makedonijos.

Biljana Spasovska yra Balkanų pilietinės visuomenės plėtros tinklo (BCSDN) – regioninio pilietinės visuomenės organizacijų tinklo vykdomoji direktorė. Šio tinklo organizacijos bendradarbiauja siekdamos įgalinti Balkanų pilietinę visuomenę ir stiprinti jos vystymąsi. Ji taip pat yra viena iš platformos „CSO Partnership for Development Effectiveness“ bendrapirmininkių, partnerystės „Global Standard for CSO Accountability“ narė ir plėtros šalies narė EESRK.

B. Spasovska jau daugiau nei dešimtmetį dalyvauja politinėje veikloje, propaguoja pilietinės visuomenės vaidmenį Balkanuose bei stiprina jos balsą nacionaliniuose ir ES politikos procesuose. Ji dalyvavo, įskaitant vadovavimą, regioniniuose, ES ir pasauliniuose bendradarbiavimo projektuose, skirtuose skatinti sudaryti palankesnes sąlygas pilietinei visuomenei, patikimesnę ES plėtros politiką, geresnę pilietinės visuomenės atskaitomybę ir veiksmingesnį vystomąjį bendradarbiavimą.

B. Spasovska turi Bolonijos universiteto tarpdisciplininių studijų magistro laipsnį ir šiuo metu siekia globalizacijos ir demokratijos mokslų daktaro laipsnio.

ŠIAURŲS MAKEDONIJOS STOJIMAS Į ES: IŠŠŪKIAI, VILTYS IR TOLESNI VEIKSMAI

Biljana Spasovska

Balkanų pilietinės visuomenės plėtros tinklas (BCSDN)

Po daugybės nesėkmių ir vėlavimų, kuriuos lėmė neišspręsti dvišaliai ginčai ir mažėjanti visuomenės parama, Šiaurės Makedonijos kelias į ES pasiekė kritinį etapą. Nepaisant šių kliūčių, tautos norą tapti ES nare toliau skatina viltys dėl ekonomikos klestėjimo ir stabilumo regione.

Visuomenės nuomonės apklausos atskleidžia nerimą keliančią tendenciją, kad pastaraisiais metais parama narystei ES mažėja. Šis mažėjimas atspindi platesnį nepasitenkinimą lėta pažanga ir tariamu ES valstybių narių įsipareigojimo trūkumu.

Šalies kelias į ES yra kupinas sudėtingų iššūkių, kurie peržengia Šiaurės Makedonijos sienas. Integracijos procesą gerokai apsunkina demokratijos krizė ir politinis nestabilumas regione ir tarp ES valstybių narių, taip pat dešiniojo nacionalizmo stiprėjimas. Tačiau, nepaisant šių iššūkių, yra pagrindo optimizmui ir naujai vilčiai, nes daug žmonių tiki, kad integracija į Europos Sąjungą yra vartai į tolesnę gerovę ir aukštesnį gyvenimo lygį. Daug vilčių teikia ir tai, kad šalis pasiekė gana gerą suderinamumą su ES teise.

Žengdama į priekį, Šiaurės Makedonija turi daryti pažangą dėl reformų ir derybų skyrių itin svarbiose srityse, kaip antai teisinė valstybė, teisingumas, demokratija ir geresnis viešasis administravimas. Stojimo į ES proceso nulemta akivaizdi pažanga šiose srityse taip pat sustiprintų visuomenės pritarimą ES. Įsipareigojimas puoselėti demokratines vertybes, vykdyti regioninį bendradarbiavimą ir siekti bendros ateities Europoje turės lemiamos reikšmės šiai šaliai, kad ji galėtų įveikti vingiuotą ir nelygų stojimo kelią.

Nors šalis turėtų būti politiškai brandi ir įgyvendinti reikiamas reformas, ES turi parodyti Šiaurės Makedonijos žmonėms, kad stojimo procesas yra sąžiningas, grindžiamas nuopelnais ir juda į priekį. Reikia parodyti politinę valią sudaryti palankesnes sąlygas stojimui, kaip tai buvo padaryta Ukrainos atveju; už pažangą turi būti atlyginama ir imamasi priemonių užtikrinti abipusį pajėgumą tęsti procesą.

Galiausiai reikia aiškiai pasakyti, kad nėra geresnės visiems naudingos alternatyvos, kaip Šiaurės Makedonijos ir viso regiono įstojimas į Europos Sąjungą. Galų gale, nors Šiaurės Makedonija – maža šalis, tačiau jos turtingas kultūros paveldas, strateginė padėtis ir įsipareigojimas demokratinėms vertybėms užtikrins regiono stabilumą bei ekonomikos augimo galimybes ir taip sustiprins ES įvairovę ir sanglaudą.

6-9 June 2024

**I am voting.
Are you?**

EUROPOS PARLAMENTO RINKIMAI 2024 M. BIRŽELIO 6–9 D. AŠ BALSUOSIU. O TU?

Paskutiniame mūsų skilties *Aš balsuosiu. O tu?* straipsnyje Europos aklųjų sąjungos Interesų gynimo ir kampanijos veiklos skyriaus vadovas Antoine Fobe rašo apie savo organizacijos reikalavimus užtikrinti didesnę rinkimų prieinamumą. Nepaisant neįgaliųjų organizacijų, EESRK ir Europos Parlamento pastangų, šių metų Europos Parlamento rinkimuose ir vėl nepavyko parodyti gero pavyzdžio.

EUROPOS PARLAMENTO RINKIMAI – SEKTINAS PRIEINAM? RINKIM? PAVYZDYS? Š? KART? PROGA PRALEISTA

Parengė Antoine Fobe

Europos Parlamento rinkimai jau ne už kalnų, ir mes, Europos aklųjų sąjunga raginame visus akluosius ir silpnaregius rinkėjus balsuoti, nors tai vis dar gali būti sudėtinga, ir kad jie tai darytų atsižvelgdami į tai, kiek dėmesio kandidatai ir partijos skiria integracijai pagal JT Neįgaliųjų teisių konvenciją. Regos sutrikimų turintys piliečiai turi išsakyti savo lūkesčius.

Europos aklųjų sąjunga yra Europos aklųjų ir silpnaregių balsas ir siekia sukurti prieinamą ir įtraukią visuomenę, kurioje regos sutrikimų turintys žmonės turėtų lygias galimybes visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse. Politinis aktyvumas, be abejo, yra labai svarbus aspektas, nes suteikia galimybę regos sutrikimų turintiems piliečiams savo balsais ir politiniais veiksmais skatinti įgyvendinti neįgaliesiems palankią politiką ir teisės aktus.

Artėjant 2024 m. Europos Parlamento rinkimams, neįgaliųjų dalyvavimas juose ir kaip rinkėjų, ir kaip kandidatų yra svarbi ir aktuali tema.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) 2019 m. ataskaitos duomenimis, per praėjusius Europos Parlamento (EP) rinkimus apie 400 000 neįgaliųjų negalėjo pasinaudoti savo teise balsuoti. Negalią turi mažiau nei 5 proc. EP narių.

Kalbant apie artėjančius rinkimus, savo [Deklaracijoje](#) dėl EP rinkimų Europos aklųjų sąjunga dar kartą ragina nustatyti rinkimų prieinamumo (balsavimo procedūrų), informacijos apie rinkimus (rinkiminių apygardų ir medžiagos, susijusios su rinkimų kampanijomis, politiniais debatais, politinių partijų programomis ir interneto svetainėmis) ir porinkiminių procedūrų (pvz., skundų teikimo mechanizmų) standartus, taip pat lygias teises kandidatuoti rinkimuose.

Dėmesį sutelkiame į EP rinkimus, nes Europos Sąjungos kompetencijai priklauso tik Europos Parlamento rinkimai, kaip ES pilietybės elementas, ir neįgaliųjų lygių teisių užtikrinimas ES kompetencijos srityje. Tačiau, kadangi rinkimų organizavimas ir toliau priklauso valstybių narių kompetencijai, geriausia ES lygmens praktika savaime darys teigiamą šalutinį poveikį visiems kitiems rinkimams.

Deja, šį kartą EP rinkimai jau netaps sektinu pavyzdžiu. Ne dėl to, kad pats Europos Parlamentas neparodė susidomėjimo, priešingai: 2022 m. gegužės mėn. jis pasiūlė ES rinkimų teisės reformą, daugiausia dėmesio skirdamas būtent neįgaliųjų teisei balsuoti savarankiškai ir slaptai, laisvam pagalbos pasirinkimui, balsavimo paštu ir politinių kampanijų prieinamumui užtikrinti. Deja, ES Taryba iki šiol dar nepateikė pastabų dėl šio pasiūlymo.

Per ateinančius 5 ES teisėkūros metus Europos aklųjų sąjunga prašo atnaujinto EP toliau primygtinai raginti Tarybą patvirtinti siūlomą reformą ir padaryti apčiuopiamą pažangą per 2029 m. rinkimus. Galime tikėtis EESRK paramos, kuris jau 2020 m. paragino inicijuoti oficialią Europos Parlamento teisėkūros iniciatyvą, kad būtų užtikrintos realios neįgaliųjų teisės balsuoti EP rinkimuose. Taip pat galime tikėtis Europos Komisijos paramos, kuri praėjusių metų gruodžio mėn. paskelbė gerosios rinkimų praktikos vadovą ir šiuo metu rengia e. balsavimo praktikos ir IRT naudojimo rinkimuose kompendiumą, kuriame nagrinėjami prieinamumo aspektai.

EESRK DALYVAVIMAS REKORDINIO DALYVI? SKAI?IAUS SULAUKUSIAME B? GIME UŽ EUROP?

Gegužės 26 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas dalyvavo 44-ąjį kartą organizuojamame Briuselio 20 km bėgime,

kuriame šiais metais pasiektas naujas rekordas - prie starto linijos stojo 45330 dalyvių. EESRK dalyvavo Tarpinstituciniame organizaciniame komitete „Run For Europe“, kuris pasirinkęs šūkį „Balsuok“ siekė paskatinti piliečius balsuoti Europos Parlamento rinkimuose. Bėgime kartu su Europos Komisijos ir Europos Parlamento atstovais startavo už komunikaciją atsakingas EESRK pirmininko pavaduotojas Laurențiu Plosceanu. Pirmasis finišavo Alex Kibet iš Kenijos, šį atstumą įveikęs per 59 minutes ir 57 sekundes, o greičiausia Belgijos moteris Sophie Hardy finišą pasiekė per 1 valandą, 10 minučių ir 56 sekundes.

EESRK NAUJIENOS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas spėja, kad demokratijos gynimo dokumentų rinkinys gali nepatenkinti lokesių?

Balandžio mėn. EESRK plenarinėje sesijoje buvo diskutuojama dėl Europos Komisijos demokratijos gynimo dokumentų rinkinio. EESRK nariai išreiškė abejonių dėl jo paskelbimo laiko ir jame išdėstyto požiūrio, visų pirma sprendžiant užsienio įtakos klausimą. EESRK teigė, kad šis dokumentų rinkinys ne tik yra neveiksmingas, bet ir gali pakenkti pilietinėms erdvėms Europoje.

Nepaisant nurodytų ketinimų didinti skaidrumą ir demokratinę atskaitomybę Europoje, EESRK manymu, demokratijos gynimo dokumentų rinkinys turi didelių trūkumų. Komitetas teigia, kad dokumentų rinkinys paskelbtas pernelyg vėlai, kad darytų realų poveikį būsimiems 2024 m. Europos Parlamento rinkimams, ir jame neatsižvelgiama į ankstesnes Komiteto [rekomendacijas](#) dėl Europos demokratijos stiprinimo.

Savo pastabose EESRK pirmininkas **Oliver Röpke** nurodė, kad „kalbant apie grėsmes mūsų demokratijai, svarbu pabrėžti tvirtą ES atsaką ir dabartinės Komisijos veiklos rezultatus ginant demokratiją, pagrindines teises ir teisinę valstybę. Be to, EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad daug pilietinės visuomenės subjektų jam išreiškė susirūpinimą dėl rizikos, kurią jie įžvelgia šiame dokumentų rinkinyje. Turime ieškoti bendro požiūrio, kaip suderinti demokratijos gynimą ir visas būtinas apsaugos priemones pilietinei erdvei išsaugoti.“

Nors EESRK pritaria siūlomoms direktyvos tikslams dėl trečiųjų šalių vardu vykdomos lobistinės veiklos skaidrumo, jis griežtai prieštarauja siūlomiems metodams ir įspėja dėl nenumatytų pasekmių pilietinėms erdvėms. EESRK [nuomonės](#) „Demokratijos gynimo dokumentų rinkinys“ pranešėjas **Christian Moos** teigė: „Manome, kad ši direktyva yra pavojinga. Ji panaši į įstatymą dėl užsienio agentų. Tai gali stigmatizuoti NVO. Akivaizdu, kad dabartinį pasiūlymą reikia atšaukti. Jis gali paaštrinti Europos pilietinių erdvių mažėjimo problemą, o to Komisija tikrai nenorėtų.“

Bendrapranešėjis **José Antonio Moreno Díaz** išreiškė skeptišką nuomonę dėl dokumentų rinkinio gebėjimo šalinti pagrindines demokratijos nykimo priežastis ES viduje. Kadangi dokumentų rinkinyje dėmesys sutelkiamas tik į išorės grėsmes, neatsižvelgiama į klastingas pastangas destabilizuoti ES demokratiją iš vidaus ir taip sukuriama pavojinga „akloji zona“.

Komisija pripažino, kad dokumento rinkinio poveikis NVO kelia susirūpinimą, tačiau mano, kad yra įdiegta apsaugos priemonių. (gb)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas patvirtino susitarimą, kuriuo steigiamas tarpinstitucinis etikos organas

Balandžio 25 d. plenarinėje sesijoje EESRK patvirtino susitarimą dėl tarpinstitucinio etikos standartų organo įsteigimo. Naująjį susitarimą gegužės 15 d. oficialiai pasirašė dalyvaujančių ES institucijų ir įstaigų atstovai. Jis turėtų įsigalioti birželio 6 d. – pirmąją balsavimo Europos Parlamento rinkimuose dieną.

Susitarimas yra svarbus žingsnis stiprinant bendrą sąžiningumo ir etikos kultūrą.

Naujasis ES organas rengs, atnaujins ir aiškins bendrus minimaliuosius etiško elgesio standartus ir skelbs ataskaitas apie tai, kaip šie standartai įgyvendinami pagal kiekvienos dalyvaujančios ES institucijos ir įstaigos vidaus taisykles.

Kartu su EESRK prie naujojo etikos organo prisijungs šios septynios ES institucijos ir įstaigos: Europos Parlamentas, ES Taryba, Europos Komisija, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, Europos Centrinis Bankas, Europos Audito Rūmai ir Europos regionų komitetas.

Kiekvienai dalyvaujančiai institucijai atstovaus vienas aukštas pareigūnas, o organo pirmininkas bus skiriamas vieneriems metams rotacijos tarp institucijų principu.

Etikos organui dirbti padės penki nepriklausomi ekspertai, kurie paprašius pateiks savo nuomonę. Bet kuri susitarimo šalis galės su jais konsultuotis dėl atskirų standartizuotų rašytinių deklaracijų, įskaitant interesų deklaracijas. (mp)

[Komisijos narė? Ylva Johansson ragina EESRK pritarti Europos komandos požiūriui? darbo jėgos migracijai?](#)

Balandžio mėn. plenarinėje sesijoje Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas aptarė specialistų judumo dokumentų rinkinį. Ši iniciatyva apima keletą naujų priemonių, kuriomis siekiama padaryti Sąjungą patrauklesnę specialistams iš ES nepriklausančių šalių ir palengvinti judumą joje.

Kviestinė pranešėja, už vidaus reikalus atsakinga Komisijos narė **Ylva Johansson** paragino EESRK padėti suburti valstybes nares ir pilietinės visuomenės organizacijas, kad šios naujovės būtų diegiamos ir būtų užtikrinta veiksminga darbo jėgos migracijos politika.

Viena iš pagrindinių specialistų judumo dokumentų rinkinio priemonių yra specialistų rezervo iniciatyva – pirmoji ES lygmens savanoriška sutapdinimo priemonė, kuria naudojamos suinteresuotos valstybės narės galės suburti ES darbdavius ir darbo ieškančius asmenis trečiojoje šalyje.

EESRK pirmininkas **Oliver Röpke** pabrėžė, kad „dėl perėjimo prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos ir dėl demografinių iššūkių ES susiduria su dideliu darbo jėgos ir įgūdžių trūkumu. Specialistų judumo dokumentų rinkinys, be kita ko, gali būti viena iš priemonių šiems iššūkiams sušvelninti“.

Už vidaus reikalus atsakinga Europos Komisijos narė **Ylva Johansson** paragino remti Europos komandos požiūrį į darbo jėgos migraciją, turinčią platesnį europinį matmenį. „Darbo jėgos migracija iš esmės priklauso nacionalinei kompetencijai ir taip bus ir toliau. Tačiau turime suformuoti Europos komandos požiūrį, kurį taikydamos ES institucijos, valstybės narės ir pilietinės visuomenės organizacijos bendradarbiautų, kad sutelktų naujas iniciatyvas ir palengvintų darbo jėgos judumo politikos įgyvendinimą.“

EESRK narė **Tatjana Babrauskienė**, šioje plenarinėje sesijoje priimtos nuomonės dėl [specialistų judumo dokumentų rinkinio](#) pranešėja, pabrėžė, kad „ES specialistų rezervas turi būti praktiška, lengvai naudojama ir patikima priemonė, kuri būtų patraukli darbuotojams ir darbdaviams. Kartu ja reikėtų remti sąžiningą ir etišką teisėtą darbo jėgos migraciją“. (at)

[EESRK palankiai vertina istorinį Europos Parlamento balsavimą dėl kovos su smurtu dėl lyties ir pakartoja šįsipareigojimą skatinti moterų teises](#)

Viena iš dešimties moterų gyvena dideliame skurde. Kas trečia patiria smurtą. Stebime didėjančią priešišką reakciją į moterų teises visame pasaulyje, įskaitant ES. Sparčiai artėjant Europos Parlamento rinkimams ir naujai Europos Komisijos kadencijai, nuolatinė institucinė ir pilietinė visuomenės parama bus labai svarbi siekiant skatinti moterų ir mergaičių įgalėjimą.

Siekdamas pabrėžti, kad būtina toliau kovoti už moterų teises per kitą ES kadenciją, balandžio 25 d. **Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK)** surengė plenarinės sesijos diskusijas, kuriose dalyvavo keletas pagrindinių lyčių lygybę ginančių ES organizacijų.

Diskusijos vyko kitą dieną po to, kai Europos Parlamentas pritarė pirmajai ES direktyvai dėl kovos su smurtu dėl lyties, o per jas aptartos JT Moterų padėties komisijos 68-osios sesijos (UNCSW68) išvados. Moterų padėties komisija yra aukščiausio lygio pasaulinis tarptautinis forumas, kuriame vertinama pažanga siekiant lyčių lygybės. Šiais metais jis daugiausiai dėmesio skyrė moterų skurdui.

EESRK prisidėjo prie kovo mėn. Niujorke vykusios UNCSW68 sesijos pateikdamas deklaraciją „[Skurdas iš lyties perspektyvos](#)“, kurioje išdėstyta 10 veiksmų, susijusių su moterų ekonominiu įgalėjimu ir socialine apsauga.

„Kadangi skurdas nėra neutralus lyčių atžvilgiu, tokios negali būti ir mūsų priemonės, skirtos su juo kovoti. Smurtas prieš moteris daro poveikį moterų skurdo rizikai ir jų gebėjimui lygiomis teisėmis dalyvauti darbo rinkoje. Todėl galiu tik pasidžiaugti galutiniais balsavimo Europos Parlamente dėl pirmosios istorijoje direktyvos, kuria siekiama apsaugoti moteris nuo smurto dėl lyties ir smurto šeimoje Europos lygmeniu, rezultatais“, – sakė **EESRK pirmininkas Oliver Röpke**.

„Vykdant suderintus veiksmus visais lygmenimis per šią Komisijos kadenciją pasiekta nemažai kertinių etapų, pavyzdžiui, ES darbo užmokesčio skaidrumo direktyva ir priežiūros strategija“, – sakė už lygybę

atsakingos Komisijos narės Helenos Dalli asmeninio kabineto narys **Lanfranco Fanti**.

Diskusijų dalyviai paragino įsteigti ES Tarybą lyčių lygybės klausimais, paskirti ES koordinatorių smurto prieš moteris klausimais ir atnaujinti už lygybę atsakingo Komisijos nario įgaliojimus.

„Mums reikia politinės ES paramos“, – sakė organizacijos „JT Moterys“ Briuselio biuro direktorė **Florence Raes**. Nepaisant realios pažangos lygybės srityje, moterų teisės pažeidinėjamos beprecedenčiu mastu ir didėja pavojus, kad lyčių lygybė gali būti išbraukta iš prioritetų sąrašo.

„Būti moterimi ir mažumos atstove nelengva. Turime prisiminti, kad vien tik lygybės nebepakanka – taip pat reikia užtikrinti ir sąryšingumą“, – sakė Europos ir Centrinės Azijos lesbiečių organizacijos direktorė propagavimo klausimais **Ilaria Todde**.

„Smurtas prieš moteris yra giliai įsišaknijęs viso pasaulio patriarchalinėse sistemose. Šiandien palankiai vertiname tai, kad priimta pirmoji ES direktyva dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje“, – sakė Europos moterų lobistinės organizacijos direktorė **Mary Collins**. (II)

„Turime eksportuoti savo prekes ir technologijas, bet ne darbo vietas. Investuokime Europoje“

Balandžio mėn. EESRK plenarinėje sesijoje Europos Komisijos Vidaus rinkos ir paslaugų generalinio direktorato generalinio direktoriaus pavaduotoja Maive Rute ir EESRK pirmininkas Oliver Röpke pabrėžė, kad ES konkurencingumo stiprinimas yra labai svarbus didesnio mūsų ekonomikos ir visuomenės augimo ir gerovės veiksnys.

Maive Rute teigimu, negalime gaišti laiko. Norėdama neatsilikti ir išgyventi susidūrusi su itin didele pasaulio ekonomikos milžinų galia, ES turi veikti greitai ir skubiai.

Vertindama dabartinę ES konkurencingumo padėtį, M. Rute pasakė: „Mums reikia radikalių pokyčių. Kurdami bendrąją rinką negalime pasikliauti vien tik gera valia: reikia iš tikrųjų vykdyti priimtus teisės aktus. Turime eksportuoti savo prekes ir technologijas, bet ne darbo vietas. Mūsų pramonė turi būti konkurencinga, o investicijos vykdomos ES viduje.“

Pabrėždamas, kad konkurencingumas yra ES ekonominės sėkmės kertinis akmuo, skatinantis augimą, inovacijas ir gerovę, kartu didinantis jos pasaulinę įtaką ir atsparumą, **Oliver Röpke** pridūrė: „Diskusijose apie Europos konkurencingumą turime daugiausia dėmesio skirti žmonėms ir užtikrinti, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje. Galiausiai konkurencingumo poveikį ir reikšmę lems jo indelis į žmonių ir bendruomenių gerovę, galimybes ir klestėjimą. Todėl visose diskusijose dėl konkurencingumo pirmenybė turi būti teikiama žmonių poreikiams, teisėms ir siekiams.“

Plenarinėje sesijoje taip pat buvo priimta nuomonė dėl [Ilgalaikio konkurencingumo strategijos](#), kurią parengė pranešėja **Emilie Prouzet** ir bendrapranešėjis **Stefano Palmieri**. (mp)

Kuriamoji žiediškumo galia: EESRK pavyzdin?je konferencijoje parodytas Europos pertvarkos kelias

Šiais metais **Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platforma** – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) kartu su kitais partneriais parengta ir plėtojama iniciatyva – suvienijo jėgas su ES Tarybai **pirmininkaujančia Belgija ir Suomijoje įsteigtu Pasauliniu žiedinės ekonomikos forumu ir prisidėjo prie balandžio 15–16 d. įvykusios pavyzdinės konferencijos organizavimo.**

Briuselio konferencijų centre „Square“ surengtoje konferencijoje, kurioje dalyvavo daugiau kaip 1000 dalyvių ir 150 pranešėjų, buvo pristatyti veiksmingi žiediniai sprendimai, grindžiami naujausiomis mokslinėmis išvadomis. EESRK atstovai pasidalijo Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformos sėkmės istorija.

Cillian Lohan, EESRK narys ir vienas platformos steigėjų, ją pristatė kaip tinklų tinklą, jungiantį žiedinės ekonomikos pažangos siekiančius politikos formuotojus ir pilietinę visuomenę. **Anders Ladefoged**, Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformos iniciatyvinės grupės narys, pabrėžė šios platformos, kuri suteikia erdvę bendradarbiavimui ir mokymuisi, vaidmenį aptariant Europos žiedinės ekonomikos pažangą ir spragas. EESRK narė **Maria Nikolopoulou** kalbėjo apie didėjančią platformos interaktyvumą ir joje sudaromas palankesnes sąlygas dialogui tokiomis iniciatyvomis kaip #EUCircularTalks.

Konferencijos baigiamajame plenariniame posėdyje **už tarptautinę partnerystę atsakinga Komisijos narė Jutta Urpilainen** paskelbė dvi iniciatyvas, kuriomis bus remiamas visuotinis perėjimas prie žiedinės ekonomikos: tai ES žiedinės ekonomikos išteklių centras, kuriai Europos Komisija skirs 15 mln. EUR, ir programa „SWITCH to Circular Economy in East and South Africa“, kurią Europos Komisija per penkerius metus parems 40 mln. EUR. Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platforma įsipareigojo remti abi iniciatyvas.

2017 m. EESRK ir Europos Komisijos iniciuotoje Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformoje skatinamas dialogas, skleidžiama geroji patirtis ir teikiama informacija apie žiedinę ekonomiką siekiant viziją paversti konkrečiais veiksmais. EESRK nuolat aktyviai propaguoja žiediškumą ir dar 2015 m. tvirtai pritarė ES žiedinės ekonomikos veiksmų planui. Platforma padeda įtraukti visus suinteresuotuosius subjektus į bendrą žiedinės ekonomikos vizijos įgyvendinimą ir paspartinti pertvarką palaikant dialogą ir plėtojant bendradarbiavimą. (ks)

Dezinformacija – užsienio j?g? ginklas, kenkiantis m?s? visuomen?ms

EESRK Išorės santykių skyrius (REX), padedant pilietinei visuomenei įgyvendindamas bendrą projektą dezinformacijos tema, surengė antrąją kovos su dezinformacija kampaniją ir

konferenciją.

Po sėkmingos kampanijos Bulgarijoje šį kartą renginys balandžio 18 d. vyko Moldovoje. Moldova neseniai sustiprino savo gebėjimus strateginės komunikacijos ir dialogo srityje – įsteigtos dvi specialios įstaigos: Strateginės komunikacijos ir kovos su dezinformacija centras ir Tautinių mažumų pilietinių iniciatyvų centras.

Konferencija buvo surengta bendradarbiaujant su Moldovos valstybiniu universitetu Kišiniove.

Kalbėdamas konferencijoje EESRK pirmininkas **Oliver Röpke** pabrėžė, kad svarbu skatinti dialogą ir įtraukti visus įvairios kilmės ir bendruomenių piliečius į kovą su užsienio šalių kišimusi ir dezinformacija.

Dezinformacija paprastai plinta tarp gyventojų, dažnai horizontaliai, o tai reiškia, kad geriausias būdas šiai problemai spręsti yra ne principas „iš viršaus į apačią“, o piliečių diskusijos ir tiesioginis dalyvavimas. Būtent šioje srityje organizuota pilietinė visuomenė gali atlikti labai svarbų vaidmenį, nes dezinformacija griauja mūsų visuomenės struktūrą.

Strateginių ryšių ir kovos su dezinformacija centro direktorė ir viena iš pagrindinių konferencijos pranešėjų **Ana Revenco** pabrėžė, kad piliečiai negali vieni spręsti šią problemą, o Centras galėtų pagerinti jų įgūdžius, kad ilguoju laikotarpiu gyventojai galėtų kovoti su toksiška dezinformacija.

„Dezinformacijos panaikinimas yra nerealus tikslas. Bendromis pastangomis sieksime demaskuoti melagingas naujienas, užkirsti joms kelią ir sušvelninti žalingą jų poveikį mūsų visuomenėms“, – pridūrė ji.

Tautinių mažumų pilietinių iniciatyvų centro vadovas **Mihai Peicov** teigė, jog tai, kad vyriausybė įsteigė šį centrą, yra svarbus žingsnis siekiant kiekvieno asmens integracijos į visuomenę. Jis pridūrė, kad mažumoms reikalinga nauja švietimo politika.

Konferencijoje pabrėžtas švietimo vaidmuo ir dėmesys jaunimui, nes daug išvalgų pateikė centro veikloje dalyvavę jauniausi gyventojai, studentai ir žurnalistai.

Konferencijos vaizdo reportažą galite žiūrėti [čia](#).

[#EUvsDisinfo](#) (at)

[ES ir Serbijos bei ES ir Juodkalnijos jungtiniai konsultaciniai komitetai stebės stojimo derybas ir aptars naują ekonomikos augimo planą?](#)

EESRK Išorės santykių skyrius (REX) surengė du posėdžius su kolegomis iš Serbijos ir Juodkalnijos atitinkamuose jungtiniuose konsultaciniuose komitetuose (JKK). Ši bendra institucija suteikia galimybę abiejų šalių pilietinės visuomenės organizacijoms stebėti šalies stojimo derybas, aptarti bendro intereso klausimus ir nurodyti susirūpinimą keliančius aspektus, kuriuos reikia nagrinėti siekiant narystės Europos Sąjungoje.

2024 m. balandžio 5 d. EESRK priėmė jungtinio konsultacinio komiteto narius, kurie atvyko iš Serbijos į Briuselį aptarti dabartinę ES ir Serbijos santykių padėtį ir stojimo proceso derybas su ES. Taip pat buvo apsvarstytos Serbijos galimybės atsižvelgiant į naująjį Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planą ir reformų ir augimo priemonę, padėtis šalyje po rinkimų ir demokratijos bei teisinės valstybės padėties apžvalga.

Renginyje dalyvavo naujai paskirtas Serbijos Respublikos misijos ES vadovas **Danijel Apostolović**, kuris pabrėžė bendrą ES ir Serbijos poziciją dėl glaudesnio bendradarbiavimo visais svarbiais Serbijos stojimo derybų klausimais.

Už komunikaciją atsakingas EESRK pirmininko pavaduotojas **Laurentiu Plosceanu** pabrėžė šių susitikimų svarbą, nes jie užtikrina pilietinės visuomenės atstovų dalyvavimą, kad būtų sustiprintas Serbijos stojimo į Europos Sąjungą naratymas.

Posėdžio pabaigoje buvo priimta [bendra deklaracija](#), kuri bus perduota ES institucijoms ir Serbijos vietos valdžios institucijoms bei vyriausybei.

Posėdžio vaizdo įrašą galite žiūrėti [čia](#).

Gegužės 13 d. ES ir Serbijos JKK narė **Nataša Vučković** išrinkta nauja Europos vietos demokratijos asociacijos (ALDA) pirmininke. ALDA generalinėje asamblėjoje Barselonoje EESRK atstovavo L. Plosceanu, kuris pasveikino pirmininke paskirtą N. Vučković.

Balandžio 16 d. Podgoricoje įvyko 18-asis ES ir Juodkalnijos jungtinio konsultacinio komiteto (JKK) posėdis, kuriame ES institucijoms buvo duotas aiškus ženklas, kad Juodkalnija yra tvirtai įsipareigojusi iki 2028 m. tapti 28-ąja ES valstybe nare.

JKK nariai paragino savo organizacijas, nacionalines valdžios institucijas ir ES institucijas dėti visas pastangas siekiant įgyvendinti teisinės valstybės tarpinius kriterijus. Kertinis stojimo į ES proceso etapas bus gauti teisinės valstybės principo taikymo tarpinių kriterijų įgyvendinimo ataskaitą (IBAR) iki birželio mėn. – tada bus galima preliminariai uždaryti kitus skyrius.

JKK bendrapirmininkis ir EESRK narys **Decebal-Ștefăniță Padure** sakė: „Juodkalnijos valdžios institucijos turėtų įgyvendinti savo plataus užmojo tikslus, o organizuota pilietinė visuomenė turėtų būti įtraukta į kiekvieną stojimo derybų etapą.“ Bendrapirmininkė iš Juodkalnijos **Gordana Đurović** paragino visus suinteresuotuosius subjektus remti pastangas, kad Komisija iki birželio mėn. pateiktų teigiamą ataskaitą.

Vyriausiasis derybininkas dr. **Predrag Zenović** atkreipė dėmesį į svarbų pilietinės visuomenės vaidmenį ir konkrečią pagalbą derybų procese – visuomenės pritarimas Juodkalnijos narystei ES siekia 80 proc.

ES ambasadorė Juodkalnijoje **Oana Cristina Popa** pažymėjo, kad Juodkalnija galiausiai pasiekė būtina stabilumą, kad daugiausia dėmesio būtų skiriama stojimui į ES kaip pagrindiniam strateginiam prioritetui, ir pridūrė: „Visi stengsimės užtikrinti, kad šia galimybe būtų pasinaudota.“

Posėdžio pabaigoje buvo priimta [bendra deklaracija](#), kuri bus pateikta Stabilizacijos ir asociacijos komitetui, Stabilizacijos ir asociacijos parlamentiniam komitetui, Europos išorės veiksmų tarnybai, Europos Komisijai ir Juodkalnijos vyriausybei. (at)

[2024 m. atvirų durų diena? EESRK daug dėmesio skyrė balsavimo 2024 m. Europos Parlamento rinkimuose svarbai](#)

2024 m. gegužės 4 d., šeštadienį, EESRK atvėrė savo duris visuomenei tradicinės atvirų durų dienos proga: lankytojams buvo pasakojama apie Komiteto vaidmenį Europos institucijų struktūroje ir apie artėjančius Europos Parlamento rinkimus raginant juose dalyvauti.

Atvirų durų dieną EESRK surengė keletą renginių savo būstinėje Jacques Delors pastate Briuselyje. Komiteto svečiai galėjo apsilankyti patalpose ir sužinoti, ką mūsų institucija gali nuveikti žmonių labui, koks jos vaidmuo ES sprendimų priėmimo procese, taip pat pasidalyti jiems svarbiais klausimais ir nuogastavimais su EESRK nariais.

Be to lankytojai turėjo galimybę sužinoti apie EESRK narių darbą gimtosiose šalyse ir dalyvauti įvairioje veikloje, pavyzdžiui, interaktyviuose žaidimuose ir ES viktorinoje, o vaikams buvo pasiūlyta piešimo ant veido pramoga.

Ryte Komitetas pasveikino grupę EESRK narių ir darbuotojų, kurie dviračiais nuvažiavo kelis šimtus kilometrų per Prancūziją ir Belgiją siekdami atkreipti dėmesį į Europos Parlamento rinkimų svarbą.

Dviratininkų grupė, kuriai vadovavo EESRK narys iš Darbdavių grupės **Bruno Choix**, keliavo keturias dienas iš Kano (Prancūzija) į Briuselį ir iš viso įveikė apie 500 km. Paskutiniame etape, nuo Vaterlo iki EESRK būstinės Briuselyje, prie grupės prisijungė kiti EESRK nariai ir darbuotojai. (mp)

[„Oskar“ laimėjusio Ukrainos dokumentinio filmo „20 dienų Mariupolyje“ peržiūra EESRK](#)

Balandžio 24 d. EESRK surengė Ukrainos dokumentinio filmo „20 dienų Mariupolyje“, kuris šiais metais laimėjo „Oskarą“ geriausio dokumentinio filmo kategorijoje, peržiūrą.

Filme rodomos 20 dramatiškų dienų 2022 m. vasario ir kovo mėn., kai filmo režisierius, žurnalistas **Mstyslav Chernov** ir jo kolegos rinko medžiagą apie Rusijos vykdomą brutalią Mariupolio – didelio Ukrainos uosto Azovo jūroje – apgultį. M. Chernov ir jo komanda dirbo agentūrai „Associated Press“ ir buvo paskutiniai užsienio žurnalistai, likę mieste prieš Rusijos kariuomenės įsiveržimą. Jų užfiksuoti jaudinantys įrašai ir nuotraukos, įskaitant masinius gimdymo namų ir miesto teatro, kuris buvo paverstas vaikų prieglauda, bombardavimus, apkeliavo visą pasaulį, liudydami siaubingus Rusijos kariuomenės išpuolius prieš civilius Ukrainos gyventojus.

Be JAV Kino meno ir mokslo akademijos apdovanojimo, „20 dienų Mariupolyje“ taip pat laimėjo daug kitų prestižinių apdovanojimų, įskaitant Britų kino ir televizijos meno akademijos (BAFTA) apdovanojimą už

geriausią dokumentinį filmą ir „Sundance“ kino festivalio publikos skiriamą apdovanojimą už geriausią dokumentinį filmą kitų šalių filmų kategorijoje.

Peržiūroje dalyvavo EESRK pirmininkas **Oliver Röpke**, taip pat svarbūs svečiai, įskaitant Ukrainos misijos ES vadovą J. E. **Vsevolodą Chentsovą** ir vieną iš pagrindinių dokumentinio filmo herojų **Yevheną Tuzovą**.

„Turime nepamiršti savo pareigos būti istorijos liudininkais. Šio filmo žinia aiški: privalome parodyti pasauliui, ką gali padaryti neapykanta. Nepamirškime nei Ukrainos žmonių pasiaukojimo, nei jų atsparumo šiuo sunkiu laikotarpiu. Perspektyva, kad Ukraina taps ES valstybe nare, yra ne tik mūsų bendrų vertybių įrodymas, bet ir vilties švyturys, rodantis kelią į šviesesnę ateitį“, – sakė EESRK pirmininkas **Oliver Röpke**.

„Filmas „20 dienų Mariupolyje“ – tai kraupi, tačiau kartu labai reikalinga galimybė pamatyti Rusijos agresijos sukeltas kančias. Didžiuojuosi, kad mūsų Komitetas šiais sunkiais laikais nesvyruodamas stoji Ukrainos ir jos veiklios pilietinės visuomenės pusėn, ir tai, kad Jūs čia susirinkote, reiškia labai daug“, – sakė už komunikaciją atsakingas EESRK pirmininko pavaduotojas **Laurentiu Plosceanu**. Nuo pirmos Rusijos agresijos karo dienos EESRK tvirtai rėmė Ukrainą ir jos pilietinę visuomenę ir per ES ir Ukrainos pilietinės visuomenės platformą sustiprino bendradarbiavimą su Ukrainos pilietinės visuomenės organizacijomis. Komitetas įsteigė Ukrainos centrą, kuriame Ukrainos pilietinės visuomenės organizacijoms Belgijoje suteikiama vieta dirbti. Jis pradėjo įgyvendinti narių iš šalių kandidačių iniciatyvą, kad pasidalytų EESRK ekspertinėmis žiniomis su Ukrainos pilietinės visuomenės organizacijomis. Aukšto lygio EESRK delegacija, vadovaujama **Oliver Röpke**, lapkričio mėn. lankėsi Ukrainoje ir susitiko su ekonomikos ministre **Yuliia Svyrydenko**, Aukščiausiosios Rados ir pilietinės visuomenės atstovais. EESRK nariai apsilankė šalies karo memorialuose ir pagerbė kare žuvusius ukrainiečius.

EESRK nario iš Latvijos **Andriso Gobiņšo** iniciatyva surengta peržiūra dar kartą parodė Europos pilietinės visuomenės solidarumą su Ukraina ir jos žmonėmis. Žiūrovai taip pat turėjo progą pamatyti šalia pagrindinio renginio eksponuojamą Mariupolio apgulties fotografijų parodą, kuri buvo surengta bendradarbiaujant su asociacija „Ukra-Bel“.

„Prieš mūsų akis“ – žvilgsnis ? Belgijos men? EESRK

Jei jus domina Belgijos menas, iki birželio 28 d. apsilankykite parodoje Prieš mūsų akis „Atrium 6“ EESRK Jacques Delors pastate, Rue Belliard 99.

Galėsite susipažinti su trijų talentingų Belgijos menininkų – [Luk Vander Plaetse](#), [Hugues Legros](#) ir [Thibault Choquel](#) darbais.

Savo fotografijomis šie trys menininkai – fotografai, grafikai ir dizaineriai – atskleidžia įprastų dalykų grožį. „Prieš mūsų akis“ – odė nepažabotai ir švelniai žmogiškai poezijai, susiejančiai skirtingus žanrus ir žmones.

Šią parodą surengė EESRK nariai iš Belgijos, padedant koordinatorių grupei, Belgijos pirmininkavimo ES Tarybai laikotarpiu, kuris baigiasi 2024 m. liepos 1 d. Organizatorių manymu, pirmininkavimas ES Tarybai suteikia galimybę parodyti savo šalies kūrybinį meistriškumą ir garsinti Belgijos kultūrą Europoje ir užsienyje.

(II)

GRUPI? NAUJIENOS

[Naujosios pl?tros bangos ir 36 valstybi? nari? S? jungos verslo modelis](#)

Europos ekonomikos ir socialini? reikal? komiteto Darbdavi? grup?s pirmininkas Stefano Mallia

Vertinant pastaruj? dviej? dešimtmečių ir septyni? pl?tros bang? nuo Europos projekto pradžios patirtį, turbūt būtų prasminga paminėti didžiosios 2004 m. pl?tros metines, pateikti faktus ir skaičius, kurie gali nuraminti aistringas diskusijas prieš birželio mėn. vyksiančius ES rinkimus.

Dėl trečius metus besitęsiančio karo Ukrainoje pl?tra tapo svarbiausiu Europos geopolitinės darbotvarkės klausimu. Greitai suteiktas šalių kandidačių statusas Ukrainai, Moldovai, Bosnijai ir Hercegovinai ir Sakartvelui, taip pat galiausiai pradėtos stojimo derybos su Šiaurės Makedonija ir Albanija yra teigiami jau daugelį metų stagnavusios politikos poslinkiai.

Siekdami užtikrinti, kad šis procesas nesustotų, turėtume iš karto pradėti galvoti apie naują veiklos modelį.

Žinoma, demokratizacija ir teisinė valstybė yra nepajudinami principai, kaip ir nuopelnais grindžiamas požiūris, kurio laikomasi pl?tros procese ir kuris neleidžia daryti jokių nuolaidų. Tačiau taip pat turime įtikinti piliečius, kad šis procesas gali atnešti ekonominių privalumų kitoms europiečių kartoms ir padidinti jų gerovę.

Jei praeitis rodo ateitį, tai galime drąsiai teigti, kad ekonominė pl?tros nauda yra neginčijama. Per oficialų pasirengimo narystei procesą nuo 1994 m. iki 2004 m. prekyba tarp senųjų ir naujųjų valstybių narių išaugo beveik tris kartus, o tarp naujųjų valstybių narių – penkis kartus. Nuo stojimo proceso pradžios iki 2008 m. tuometinės ES-15 ekonomika augo vidutiniškai 4 proc. per metus. Pusę šio augimo nulėmė pl?tra, padėjusi 2002–2008 m. sukurti 3 mln. naujų darbo vietų.

COVID-19 ir karas Ukrainoje parodė, kad ES turi persvarstyti savo ekonominį atsparumą, visų pirma atsižvelgiant į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Plane „REPowerEU“ numatoma didinti Europos atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą. Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akte ir Europos ypatingos svarbos žaliavų akte raginama 40 proc. žaliųjų ir žaliavų vertės grandinių perkelti į ES. ES narystės siekiančios šalys kandidatės, visų pirma Ukraina, gali atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant didesnę ekonominę saugumą.

Kalbant apie gamtos išteklius, reikia paminėti, kad Ukraina turi didžiausias dujų atsargas Europoje po Norvegijos. Ji taip pat yra viena didžiausių hidroenergijos gamintojų Europoje ir galėtų toliau didinti energijos gamybą iš šio šaltinio bei iš kitų žaliosios energijos šaltinių: vėjo, saulės ir biomasės. Ukraina taip pat yra

svarbi metalų eksportuotoja. Šioje šalyje yra ličio ir retųjų žemių metalų telkinių, o šie ištekliai yra labai svarbūs žaliajai ir skaitmeninei pramonei.

Paminėtina ir tai, kad Ukrainos žemės ūkio pramonė yra viena didžiausių pasaulyje. Šią šalį integravus į bendrąją rinką gerokai padidėtų ES apsirūpinimo maistu saugumas.

Matome, kokią akivaizdžią naudą aktyvesnis dalyvavimas bendrojoje rinkoje teikia Vakarų Balkanų šalims. Pavyzdžiui, Kroatijos BVP nuo įstojimo į ES 2013 m. nuolat didėja, todėl jos piliečiai gauna didesnes pajamas, o BVP vienam gyventojui išaugo vidutiniškai 67 proc. (nuo 10 440 EUR 2013 m. iki daugiau kaip 17 240 EUR).

Devynių naujų šalių stojimo į ES procesas bus sudėtingas, tačiau neturime kito pasirinkimo: jei ES nori būti pasaulinio masto jėga, pirmiausia ji turi būti stipri jėga pačioje Europoje.

Kiti jau sprendžia už mus – laikas tai pakeisti?

Parengė EESRK Darbuotojų grupė

Europos Parlamento kampanija „Balsuok, kad kiti nenuspręstų už tave“ yra labai taikli. EP parengtas rinkimų vaizdo įrašas, kuriame atsigręžiama į Europos projekto ištakas - taikios ateities kūrimą iš karo ir genocido pelenų - kaip pirštu į akį. Ypač šiais

laikais, kai siautėja ekstremizmas ir apatija, politika dažnai atrodo panašesnė į realybės šou, o ne į tikrą diskusijų forumą.

Ar tikrai norite, kad kiti nuspręstų už jus? Jie tai jau daro ir vėl renkasi taupymą.

Mūsų pirmininkė Lucie Studničná [aiškiai ir garsiai pasakė: „negalime sau leisti dar vienos taupymo krizės“](#). Po priemonių, kurių buvo imtasi per paskutinę finansų krizę, kai kurios šalys vis dar patiria ekonominį nuosmukį ir protų nutekėjimą. Ispanijoje, Italijoje ir Graikijoje nedarbo lygis tebėra aukštas, o BVP vienam gyventojui vis dar gerokai atsilieka nuo 2008 m. lygio. Reakcija į šį netikusį sprendimą yra euroskepticizmo ir populizmo augimas, kurį lydi poslinkis į kraštutinę dešinę.

Dėl naujų fiskalinių taisyklių dauguma valstybių narių nebus pajėgios spręsti būsimas klimato ir socialines problemas. La Hulpės pažadai ir liks tik pažadais. Nukentės piliečiai, o papildomi ekonominiai sunkumai, kuriuos vyriausybės neabejotinai apibūdins kaip „primetus iš Briuselio“, daugeliui gali būti paskutinis lašas.

Demokratija – tai ne tik balsavimas: pilietinė visuomenė ir profesinės sąjungos yra labai svarbios norint išsaugoti sveiką demokratiją. Tačiau balsavimas nėra tik teisėtumo užtikrinimo priemonė ir jis toli gražu nėra beprasmis. Balsavimo teisę sunkiai iškovojo milijonai žmonių per kelias kartas, įdėdami daug pastangų, kurios neretai kainavo ir jų gyvybes. Mums kyla grėsmė ją prarasti.

Sprendimai dėl taupymo nėra nepajudinami. Pakartojame savo raginimą dėl birželio mėn. vykiančių Europos Parlamento rinkimų ir visų vėlesnių nacionalinių rinkimų: ateikite balsuoti! Neleiskite kitiems nuspręsti už jus. Balsuokite už socialinę pažangą. Kartu galime pagerinti savo šalių ir Europos Sąjungos

padėtį ir pakeisti tai, kas neveikia.

#EUelections2024. Pilietin?s visuomen?s organizacijos aptar?, kokios ES jos nori, ir pasi?!? naujos kadencijos prioritetus

Parengė Pilielinės visuomenės organizacijų grupė

Naujos kadencijos laikotarpiu pilietinės visuomenės organizacijos (PVO) siūlo spręsti neatidėliotinus ir ilgalaikius klausimus, tinkamai įgyvendinti esamą ES politiką ir stiprinti ES vertybes. Prioritetų sąrašo viršuje - struktūruotas pilietinis dialogas ir tvirta socialinė darbotvarkė.

Balandžio 16 d. EESRK Pilielinės visuomenės organizacijų grupė surengė [konferenciją](#) „Kartu kurkime tokią ES, kokios norime“. Renginyje dalyvavo nacionalinio ir Europos lygmens PVO atstovai, kurie aptarė savo politinius prioritetus artėjant [Europos Parlamento rinkimams](#) ir rengiantis La Hulpės tarpinstitucinės deklaracijos dėl Europos socialinių teisių ramsčio pasirašymui.

Pradėdamas konferenciją, Pilielinės visuomenės organizacijų grupės pirmininkas Séamus Boland apgailestavo dėl to, kad daug pagrindinių nacionalinių partijų politikų nenori kalbėtis su rinkėjais apie ES. Todėl rinkėjai nesupranta, kam reikia ES, o ES politika ne visada atspindi jiems rūpimus klausimus. Tai lėmė pavojingą plačiosios visuomenės ir ES atotrūkį, todėl daug žmonių gali balsuoti už ekstremistines partijas. „Dabar nacionaliniai ir Europos politikai turi nedelsdami įsitraukti į atvirą diskusiją su žmonėmis apie problemas, su kuriomis susiduria ES, ir apie tai, ką reikėtų daryti norint jas išspręsti. Tik taip galime juos įtikinti, kad ES dirba daugumos naudai ir toliau kuria galimybes kiekvienam asmeniui.“

Čia pateikiamos konferencijos [išvados ir rekomendacijos](#). Susipažinkite ir pasidalykite su kitais. Pagrindiniai akcentai:

- Kodėl 2024 m. Europos Parlamento rinkimai yra svarbūs? ES priėmimo kryžkelė?
- Kartu kurkime tokią ES, kokios norime. Demokratiška ir trauki ES, kurioje klesti socialinis teisingumas ir apsauga
- Kartu kurkime tokią ES, kokios norime. Tvari ekonomika, grindžiama sėkminga pertvarka ir kokybiškomis darbo vietomis
- Rytdienos Europos dėmesio centre – pilietinė visuomenė, piliečiai ir jaunimas

Išvados ir rekomendacijos bus įtrauktos į 2024 m. liepos mėn. priimtą **EESRK rezoliuciją**, kurioje bus išdėstyti politikos pasiūlymai naujos sudėties Europos Parlamentui ir Europos Komisijai

Daugiau informacijos pateikiama [pranešime spaudai](#) apie konferenciją.

IN FOCUS: 20TH ANNIVERSARY OF GREAT ENLARGEMENT

Plėtra – galingiausia ir sėkmingiausia ES politikos priemonė?

Parengė Pat Cox

Mūsų specialusis svečias, buvęs Europos Parlamento Pirmininkas Pat Cox, prieš 20 metų įvykusį plėtros sukeltą didįjį sproginimą prisimena kaip nepaprastų vilčių metą, kai dvi žemyno pusės –

Rytai ir Vakarai – pagaliau susijungė. V. Putino mitui apie slavų brolybę skambant balistinių raketų sproginimų fone, ES išlieka savanoriška laisvų ir suverenių tautų sąjunga, grindžiama pagrindinėmis vertybėmis – pagarba žmogaus teisėms, lygybe ir teisine valstybe.

ES Tarybai pirmininkavusios Airijos renginys Dubline 2004 m. gegužės 1 d. ir Europos Parlamento sveikinimo ceremonija Strasbūre 2004 m. gegužės 3 d. mano atmintyje išliks kaip neregėto politinio ir emocinio optimizmo bei vilties dienos, simbolinis sugrįžimo namo ir žemyno, kurio dvi pusės – Rytai ir Vakarai – susijungė, susivienijimo aktas. Dubline Seamus Heaney skaitė savo eilėraštį *Bealtaine švyturiai*, išreiškdamas optimizmą, kad ši istorinė plėtra tikrai „Judina lūpas bei protus, blyksi prasmes naujas“. Strasbūre 10 naujųjų valstybių narių nacionalinės vėliavos buvo iškeltos ant Lenkijos padovanotų Gdansko laivų statyklose pagamintų didžiulių stiebų. Jų kelionė į Strasbūrą simboliškai priminė kelionę iš komunizmo į laisvę, kurią suasmenino Lecho Valensos dalyvavimas.

Žinoma, visiems šis renginys buvo ilgo ir sudėtingo daugelį metų trukusio abipusio pasiruošimo proceso kulminacija. Mes ne tik džiaugėmės, bet ir jautėme didelį palengvėjimą pasiekę šio politinio ir procedūrinio maratono finišo tiesiąją.

Esu įsitikinęs, kad per pastaruosius penkis dešimtmečius plėtra, ko gero, buvo galingiausia, labiausiai transformuojanti ir sėkmingiausia ES politikos priemonė. Mano šalis, Airija, įstojo į ES pirmojo plėtros etapo metu 1973 m. sausio 1 d. Tuo metu Airija buvo skurdžiausia Europos ekonominės bendrijos šalis ar regionas. Galimybė patekti į didelę rinką, ES solidarumas per regioninius ir vėliau sanglaudos fondus pirmaisiais narystės dešimtmečiais, aukštesni lyčių lygybės ir aplinkosaugos politikos standartai, parama taikos procesui Šiaurės Airijoje ir pripažinimas, kad „Brexit’as“ Airijai, vienintelei ES valstybei, turinčiai sausumos sieną su Jungtine Karalyste, sukels itin sudėtingų padarinių – visa tai kartu lemia itin teigiamą patirtį ir rezultatus. Ne viskas vyko sklandžiai, ypač euro zonos krizės metu, bet bendras balansas yra labai teigiamas.

Nors gerbiu Jungtinės Karalystės sprendimą išstoti iš ES ir kartu dėl jo apgailestauju, jis aiškiai parodo vieną dalyką: ES yra savanoriška laisvų ir suverenių tautų sąjunga, į kurią galite įstoti savo noru ir iš kurios taip pat galite laisvai pasitraukti. Tai ryškus kontrastas V. Putino pasirinktam neoimperialistiniam karui prieš Ukrainą, kur jo mitas apie slavų brolybę kasdien sklinda iš ginklų vamzdžių, balistinių raketų sprogimų ir mirtį nešančių dronų.

Graikijos, Portugalijos ir Ispanijos įstojimas į ES padėjo joms vėl tapti sėkmingomis demokratinėmis valstybėmis po diktatūros, be to, pagerino gyvenimo lygį ir gyvenimo kokybę.

Dėl prieš 20 metų plėtros sukulto „didžiojo sprogo“ naujosiose valstybėse narėse, ypač Vidurio ir Rytų Europos šalyse, išaugo investicijos, prekyba ir ES solidarumas. Vidutinis jų BVP vienam gyventojui, pakoreguotas atsižvelgiant į infliaciją ir valiutą, per du dešimtmečius padidėjo nuo mažiau nei pusės ES vidurkio iki trijų ketvirtadalių augančio ES vidurkio. Vienam gyventojui tenkantis Lietuvos BVP per šį laikotarpį patrigubėjo. Pagerėjo sveikata ir švietimas, todėl pagerėjo gyvenimo kokybė ir gyvenimo lygis. Žemės ūkio produkcija regione išaugo dvigubai. Trumpai tariant, kaip ir per visus ankstesnius plėtros etapus, paaiškėjo, kad jis buvo naudingas ir stojančioms valstybėms, ir ES. Dėl to optimistiškai žiūriu į plėtrą, nors jokių būdu nesu naivus.

Pastarųjų metų įvykiai Lenkijoje ir nuolatiniai iššūkiai Vengrijoje rodo, kaip nukrypimas nuo ES teisinės valstybės standartų, žiniasklaidos laisvės ar pagarbos mažumų teisėms lemia tai, kad stojimas į ES yra laikomas keliu į gerovę, tačiau nenorima ES laikyti vertybių bendrija. Vengrijos ministras pirmininkas su pasididžiavimu skelbia, kad jo šalis yra neliberali demokratija. Kad ir kokia būtų ES sutarties 2 straipsnio aiškinimo laisvė, akivaizdu, kad tai nėra neliberalios demokratijos chartija. („Europos Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybė, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė“.)

Tai buvo susitarimo dėl narystės ES dalis, jis įtrauktas į visas stojimo sutartis ir dėl jo susitarė visos stojančiosios valstybės. Santykių samprata pagal formuluotą „pasilikite savo vertybes, bet siųskite mums pinigų“ nėra tinkamas pagrindas tvariai užtikrinti abipusę pagarbą. To neturėtų pamiršti ir dabartinės valstybės kandidatės, siekiančios įstoti į ES. Tikiuosi, kad būsimose derybose Kopenhagos kriterijai atliks svarbesnį vaidmenį, galbūt kartu su stojimo sutarties nuostatomis, kurios suteiks ES daugiau galimybių ginti teises ir vertybes nuo bandymų jas kvestionuoti. ES yra ne tik rinkta. Be to, esminė pažanga, nors ir labai pageidautina, nėra vienintelė ar pagrindinė jos egzistavimo priežastis.

Iki šiol vykusios plėtros balansas buvo iš esmės teigiamas visoms dalyvaujančioms šalims ir turėtų būti vertinamas teigiamai. Šalims kandidatėms reikšmingus pokyčius teks įgyvendinti savo tempu. ES taip pat turi atlikti namų darbus, susijusius su sprendimų priėmimo procesu, biudžeto pajėgumais priimti naujas valstybes nares ir pasirengimo narystei pagalba. Po šalies kandidatės statuso suteikimo ir vėlesnio nagrinėjimo, dėl derybų programų, derybinių skyrių atidarymo ir uždarymo, galiausiai stojimo sutarčių turi būti vienbalsiai balsuojama Taryboje. Nė vienas iš šių etapų nėra paprastas ar lengvas. Tikėkimės, kad visos valstybės narės laikysis lojalios bendradarbiavimo pareigos padėti vykdyti Sutartyje numatytas užduotis (ES sutarties 4 straipsnio 3 dalis).

Ukraina yra atskiras ir sudėtingas atvejis dėl jos dydžio, santykinės žemės ūkio ir BVP dalies palyginti su ES vidurkiu, lyginamojo skurdo pagal BVP vienam gyventojui ir, žinoma, karo bei jo pragaištingų pasekmių. Derybas galima pradėti. Ukraina jau pakeliui į integraciją pagal asociacijos susitarimą ir išsamų ir visapusišką

laisvosios prekybos susitarimą su ES. Laikui bėgant jie galėtų būti palaipsniui plečiami, tačiau galiausiai svarbiausia išankstinė stojimo sąlyga bus stabilus teritorinis rezultatas ir stabili taika, kurioje narystė ES gali atlikti tam tikrą vaidmenį. ES reikia stabilumo, o ne chaoso rytuose, todėl Ukrainos įtraukimas galiausiai atitinka tiek bendrus, tiek ir Ukrainos interesus.

Pat Cox, buvęs Europos Parlamento Pirmininkas 2002–2004 m.

Pat Cox yra Airijos politikas ir žurnalistas. 2002–2004 m. jis buvo Europos Parlamento pirmininku, o 2005–2011 m. – Tarptautinio Europos judėjimo pirmininku. Nuo 2015 m. jis vadovauja Jean Monnet fondui. P. Cox taip pat yra Skandinavijos ir Viduržemio jūros regiono TEN-T pagrindinio tinklo koridoriaus (ES) Europos koordinatorius ir Europos Parlamento Ukrainos Aukščiausiosios Rados parlamentinės reformos poreikių vertinimo ir įgyvendinimo misijos vadovas. Karjeros pradžioje jis dirbo aktualijų žurnalistu RTE televizijoje Dubline. 2004 m. P. Cox buvo įteikta Acheno miesto tarptautinė Karolio Didžiojo premija už jo parlamentinę veiklą plečiant Europos Sąjungą.

Didžioji ES plėtra – po 20 metų?

Jarosław Pietras

Buvęs Lenkijos stojimo į ES vyriausiojo derybininko pavaduotojas dr. Jarosław Pietras dalijasi apmąstymais apie prieš 20 metų įvykusios plėtros poveikį, ekonominę naudą ir kitus privalumus, kuriuos ši plėtra suteikė ne tik Lenkijai ir kitoms į ES įstojušioms šalims, bet ir visai ES. 2004 m. priimtas sprendimas išplėsti Europos Sąjungą buvo Sąjungos išsipareigojimo siekti vienybės, įvairovės ir solidarumo įrodymas. Šiandien vis dar galima pasimokyti iš tos vertingos patirties, kad visos būsimos pasirengimo narystei derybos vyktų sklandžiau.

Praėjus 20 metų akivaizdu, kad daugumos Vidurio Europos šalių, taip pat Maltos ir Kipro priėmimas į ES buvo ne tik „didžioji plėtra“, bet ir istorinis visos Europos Sąjungos raidos etapas. Padarytas poveikis buvo didžiulis, ypač naujai priimtų tautų ekonominiam kraštovaizdžiui.

Plėtra gerokai pakėlė gyvenimo lygį Vidurio Europos šalyse. Aštuoniose šio regiono šalyse – Čekijoje, Estijoje, Vengrijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Lenkijoje, Slovakijoje ir Slovėnijoje – smarkiai padidėjo perkamosios galios paritetu (PGP) paremtas BVP vienam gyventojui ir buvo viršyta tai, ką būtų buvę galima pasiekti, jei jos būtų likusios už ES ribų. Statistikoje visada nurodomi integracijos suteiktos apčiuopiamos naudos vidurkiai. Verta pažymėti, kad net jei nauda nebuvo tolygiai pasiskirsčiusi tarp valstybių narių (kai kur padėtis pagerėjo labiau nei kitur), visose šalyse padėtis labai pagerėjo. Pavyzdžiui, Lietuva ir Lenkija išsiveržė į priekį, pasinaudodamos didžiausia narystės ES teikiama nauda, o Estija ir Slovėnija padarė mažesnę pažangą, nes susidūrė su sunkumais, ypač dėl 2008 m. finansų krizės poveikio.

Įstojus į Europos Sąjungą prasidėjo naujas Lenkijos ir kitų Vidurio Europos šalių ekonominio klestėjimo amžius. Kaip sėkmingo vystymosi po įstojimo į ES pavyzdys ypač išsiskiria Lenkija. Šalis patyrė precedento neturintį ekonomikos augimą: nuo 2004 m. iki 2022 m. jos BVP padvigubėjo. Kitose regiono valstybėse narėse BVP vienam gyventojui taip pat smarkiai augo, tačiau ne visur vienodai. Pavyzdžiui, Slovakija ir Lietuva padarė pagirtiną pažangą, vis labiau mažindamos vystymosi atotrūkį nuo Vakarų Europos. Šio

laikotarpio statistiniai duomenys rodo atsparumą ir dinamiškumą, nes šios šalys pasinaudojo naryste ES, kad paskatintų ekonomikos augimą ir padidintų savo konkurencingumą pasaulyje. Puikūs pasiekimai rodo, kad integracija į Europos Sąjungą padarė transformacinį poveikį visų naujų valstybių narių ekonomikai. Tai įvyko nepaisant finansų krizės, kurios metu naujosios ES valstybės narės pasiekė didesnius augimo tempus, nei tikėtasi.

Laikotarpis po 2004 m. ES plėtros nepraėjo be iššūkių. Pavyzdžiui, 2008 m. pasaulinė finansų krizė sukėlė sumaištį visoje Europos ekonomikoje, išbandydama tiek senųjų, tiek naujai integruotų valstybių narių atsparumą. Nepaisant neigiamo krizės poveikio, naujosios ES narės parodė didelį atsparumą ir savo rodikliais pranoko pradines augimo prognozes. Šių šalių gebėjimas atlaikyti audrą ir išlaikyti teigiamus augimo tempus liudijo apie jų ekonomikos tvirtumą ir integracijos į Europos Sąjungą naudą. Nepaisant didelių iššūkių, krizė taip pat suteikė šioms šalims neribotų galimybių pasinaudoti savo glaudžiais ryšiais su Europos ekonomika. Kartu tai tapo patikrinimu, kaip stipriai naujai prisijungusios šalys yra įsipareigojusios puoselėti Europos vertybes ir solidarumą sunkiais laikais.

Derybų proceso metu Lenkijos pilietinė visuomenė tapo galinga pokyčių ir pažangos varomąja jėga. Pilietinės visuomenės organizacijos, visuomeniniai judėjimai ir įvairios interesų gynimo grupės atliko labai svarbų vaidmenį skatindamos ES integraciją ir puoselėdamos demokratines vertybes Lenkijoje. Jų nenuilstamos pastangos didinti informuotumą, telkti paramą ir reikalauti vadovų atsakomybės labai prisidėjo prie viešosios nuomonės formavimo ir teigiamų pokyčių. Aktyviai bendradarbiaudama su piliečiais, skatindama dialogą ir propaguodama skaidrumą, Lenkijos pilietinė visuomenė padėjo užtikrinti, kad derybų procesas išliktų įtraukus, būtų demokratiškas ir atitiktų žmonių poreikius. Jos indėlis ne tik padėjo Lenkijai sklandžiau įstoti į ES, bet ir sustiprino demokratijos ir pilietinės visuomenės pagrindus šalyje.

2004 m. priimtas sprendimas išplėsti Europos Sąjungą buvo Sąjungos įsipareigojimo siekti vienybės, įvairovės ir solidarumo įrodymas. Priimdama daugumą Vidurio Europos šalių, taip pat Maltą ir Kiprą, ES sustiprino savo ekonominį potencialą, praturtino kultūrą ir išplėtė geopolitinę įtaką. Šių šalių įstojimas atvėrė Sąjungai naujas perspektyvas, atvedė į ją talentingų žmonių ir suteikė galimybių, padidino jos įvairovę ir sustiprino jos pozicijas pasaulyje. Geopolitiniu požiūriu plėtra sustiprino ES įtaką ir stabilumą, nes Vidurio ir Rytų Europos šalys buvo įtrauktos į jos bendradarbiavimo ir partnerystės sistemą. Instituciniu požiūriu ji suteikė įvairovės ES požiūriui įvairiais klausimais ir sustiprino integraciją, paklodama pamatus vieningesnei ir atsparesnei sąjungai.

Apsvarstant 2004 m. ES plėtros patirtį, galima pasisemti vertingos patirties, ypač derybų proceso ir pasirengimo narystei atžvilgiu. Jei šiandien reikėtų leisti į panašią kelionę, raginčiau visose būsimose derybose daugiau dėmesio skirti pasirengimo narystei sąlygoms ir paramos mechanizmams, ypač valdymo ir teisinės valstybės srityse. Nepaprastai svarbu užtikrinti, kad šalys kandidatės, prieš įstodamos į ES, atitiktų būtinus kriterijus ir standartus, kad būtų apsaugotas Sąjungos vientisumas ir puoselėjamos jos vertybės. Be to, siekiant sėkmingos integracijos ir ilgalaikio stabilumo ES, būtina derybų proceso metu šalims kandidatėms teikti tinkamą paramą ir pagalbą.

Derybų dėl 2004 m. ES plėtros proceso pagrindas buvo bendras įsipareigojimas skatinti stabilumą, demokratiją ir gerovę visoje Europoje. Derantis buvo vadovaujama siekiu stiprinti Europos tautų bendradarbiavimo ir solidarumo ryšius, nes tiek šalys kandidatės, tiek esamos ES narės pripažino abipusę plėtros naudą. Nors derybos buvo sudėtingos ir sunkios, jos visų pirma buvo grindžiamos bendra svajone apie vieningą ir klestinčią Europą, kurioje visos šalys galėtų klestėti kartu, būdamos Europos Sąjungos dalimi.

Šalims kandidatėms artėjant prie įstojimo į ES 2024 m., reikia atsižvelgti į keletą svarbių aplinkybių. Pirma, siekiant sėkmingos integracijos ir ilgalaikio Sąjungos stabilumo, labai svarbu teikti pirmenybę reformoms, kuriomis užtikrinama atitiktis ES standartams ir vertybėms. Tai apima demokratinių institucijų stiprinimą,

teisinės valstybės skatinimą ir pagrindinių teisių bei laisvių apsaugą. Be to, siekiant sklandaus įsitraukimo į Sąjungą, labai svarbu proaktyviai bendradarbiauti su esamomis ES narėmis siekiant didinti pasitikėjimą ir paramą. Parodydamos tikrą įsipareigojimą puoselėti Europos vertybes ir bendradarbiauti, šalys kandidatės gali nutiesti kelią į šviesesnę ateitį Europos Sąjungoje.

Šiuo metu **Jaroslav Pietras** yra Briuselyje įsikūrusio Wilfriedo Martenso Europos studijų centro kviestinis mokslo darbuotojas ir kviestinis profesorius Briugės Europos kolegijoje.

Jis priklausė grupei, kuri derėjosi dėl Lenkijos stojimo į ES nuo 1998 m., kai derybos prasidėjo, iki 2004 m., kai Lenkija įstojo į ES. 1990–2006 m. savo gimtojoje Lenkijoje jis ėjo Finansų ministerijos valstybės sekretoriaus, Europos reikalų valstybės sekretoriaus ir Europos integracijos komiteto biuro vadovo pareigas. 2008–2020 m. jis dirbo Europos Sąjungos Tarybos generaliniu direktoriumi, atsakingu už įvairias politikos sritis (klimato kaitą, aplinką, transportą, telekomunikacijas, energetiką, švietimą, kultūrą, audiovizualinį sektorių, jaunimą ir sportą). J. Pietras yra įgijęs Varšuvos universiteto ekonomikos mokslų daktaro laipsnį ir paskelbęs ne vieną publikaciją ES, tvarumo ir prekybos klausimais. Be to, jam buvo skirta Fulbright fondo stipendija ir 2008–2011 m. jis priklausė BRUEGEL ekspertų grupės valdybai.

Redaktor?s

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Laura Lui (ll)

Numer? reng?

Daniela Vincenti (dv)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Giorgia Battiato (gb)
Jasmin Kloetzing (jk)
Katerina Serifi (ks)
Katharina Radler (kr)
Laura Lui (ll)
Marco Pezzani (mp)
Margarita Gavanis (mg)
Margarida Reis (mr)
Millie Tsoumani (mt)
Pablo Ribera Paya (prp)
Thomas Kersten (tk)

Koordinator?

Agata Berdys (ab)
Giorgia Battiato (gb)

Adresas

European Economic and Social Committee
Jacques Delors Building,
99 Rue Belliard,
B-1040 Brussels, Belgium
Tel. (+32 2) 546.94.76
Email: eescinfo@eesc.europa.eu

EESC info is published nine times a year during EESC plenary sessions. EESC info is available in 24 languages
EESC info is not an official record of the EESC's proceedings; for this, please refer to the Official Journal of the European Union or to the Committee's other publications.
Reproduction permitted if EESC info is mentioned as the source and a link is sent to the editor.

05/2024